

Het V^{de} Internationale Tandheelkundig Congres. ¹⁾

Het is voorwaar geen gemakkelijke taak een kort overzicht te geven van een 6-daags congres, waar in 12 verschillende secties een 400-tal voordrachten en demonstraties zijn gehouden.

Niet alleen de veelheid der stof maakt dit moeilijk, vooral ook de verantwoording die men op zich laadt door zich in meer of minder opgetogen wijze hierover uit te laten.

Voor hen die het congres hebben bijgewoond is dit laatste van weinig belang; slechts een aangename herinnering zal het zijn aan te spoedig vervlogen dagen, maar met het oog op degenen die thuis zijn gebleven en hopen uit dit verslag iets te kunnen leeren, die zich over het nut van groote congressen een oordeel zullen meenen te kunnen vormen naar hetgeen een ander daarover zegt, is dit verantwoordelijkheidsgevoel zeker niet overdreven.

---

¹⁾ In dit nummer kunnen wij de beide verslagen opnemen, die door Hamer en Stark geschreven zijn naar aanleiding van het Internationale Congres te Berlijn.

De lezer, welke het genoegen miste bovengenoemd Congres bij te wonen, zal aldus een objectieven indruk kunnen ontvangen van het daar verhandelde, wijl hij van verschillende zijde mededeelingen dienaangaande verkrijgt.

Naast enkele overeenkomstige opvattingen bieden beide verslagen toch nog zooveel verschil, dat wij met genoegen plaatsruimte ter opname afstaan.

DE REDACTIE.

Want vóór alles moet een geschied- of overzicht-schrijver eerlijk zijn. De meening die men verkondigt moge geheel bezijden de waarheid liggen, voor zich zelf moet men de overtuiging hebben dat het volkomen is zooals men schrijft. En hiervan overtuigd zijnde, is het mij onmogelijk alles te prijzen wat dit congres ons geboden heeft.

De groote internationale congressen dienen gereorganiseerd te worden. Om het meest nuttig effect te krijgen moet er meer op de qualiteit dan op de quantiteit der voordrachten gelet worden.

De stof moet gezift en veel minderwaardigs geweigerd worden.

O, dat zoeken naar oorspronkelijkheid, dat herkauwen van lang bekende of als reeds lang verkeerd erkende methodes, (ik herinner aan de systematische extractie van de 4 eerste molaren, de pulpa amputatie etc.) het maakt een toehoorder kriegel; al beseft men ten volle hoe moeilijk het is voor de organisatie-commissie voordrachten te weigeren, vooral van mannen die een zekere reputatie hebben.

Autoriteiten voor wien men daarentegen expres een reis zou maken en wier namen zelfs nog op het programma van den dag voorkwamen waren soms niet tegenwoordig, ik noem o.a. *Claude Martin*, *Cryer*, *Buckley*.

Door het niet tijdig aanwezig zijn van sommige sprekers werd de volgorde in de secties plotseling gewijzigd waardoor natuurlijk verwarring ontstond en men onwillekeurig aan het dolen ging naar andere secties.

Maar bedenken we:

„la critique est aisée, l'art est difficile;
l'art de bien organiser,
l'art de bien dire,
l'art de bien démonstrer”,

maar vooral ook: „l'art d'être bon congressiste.”

Slechts betrekkelijk weinigen verstaan de kunst snel te

lezen, uit een boek in weinig tijd juist dat te halen wat belangrijk is, en evenzoo is het een aparte kunst om opzoo'n reusachtig congres juist datgene uit te pikken wat het interessantst is, en niet zijn tijd zoek te brengen met slenteren van de eene sectie naar de andere.

Dit is een der redenen waarom de een van een congres zoo oneindig meer profijt heeft dan de ander.

Niet alleen voor de sprekers ook voor de toehoorders is het noodig zich te beperken hoofdzakelijk tot ééne sectie, hoe verleidelijk het ook is naar belangrijke voordrachten in andere secties te gaan luisteren.

Voor den ongetrainden congressist zijn de algemeene vergaderingen een uitkomst omdat men hier geen keuze behoeft te doen tusschen verschillende secties, en men de bekendste sprekers over de belangrijkste onderwerpen te hooren krijgt.

Behalve de algemeene openingszitting op Maandag 23 Augustus 10 uur en de slotzitting Zaterdag 28 Aug. 1½ uur, werden er twee algemeene vergaderingen gehouden.

Wat de localiteit aangaat zoo overtreft dit Berlijnsche Congres zeker alles „wass je ist dagewesen”.

Het Reichstags-gebouw dat slechts voor belangrijke wetenschappelijke congressen in de zomermaanden wordt afgestaan biedt daarvoor eene zeldzame gelegenheid. Behalve een groote zaal, waar bij de opening een 1500-tal van de ruim 2000 congresbezoekers plaats vonden, konden alle secties in verschillende ruime zalen in hetzelfde gebouw vergaderen; terwijl nog voor bijna alle landen verschillende vertrekken gereserveerd waren. Wanneer men hierbij weet, dat de hoogst interessante wetenschappelijke tentoonstelling met 148 stands en de industrieele tentoonstelling met 105 stands ruim plaats vonden en een flinke restauratiezaal aanwezig was, dan zal men mij niet van overdrijven beschuldigen, door deze gelegenheid als de meest volmaakte te roemen.

Vele autoriteiten woonden de opening bij, o. a.: als

Vertreter der Präsident des Reichsgesundheitsamtes, *Herr Wirklicher Geheimer Oberregierungsrat* Dr. B u m m, als Vertreter Preussens und des preussischen Kultusministeriums *Herr Wirklicher Geheimer Obermedizinalrat Professor* Dr. S c h m i d t m a n n, ferner *Herr Wirklicher Geheimer Oberregierungsrat* Dr. S c h m i d t und *Herr Ministerialdirektor, Wirklicher Geheimer Oberregierungsrat* N a u m a n n, als Vertreter der sächsischen Regierung und des sächsischen Kultusministeriums *Se. Exzellenz Herr Ministerialdirektor* Dr. W a e n t i g; als Vertreter der Universität und der medizinischen Fakultät *Herr Geheimrat Professor* Dr. W a l d e y e r und als Vertreter der Stadt Berlin *Herr Stadtschulrat* Dr. F i s c h e r und die Stadtverordneten *Herr Stadtverordneten-Vorsteher Geheimer Justizrat* C a s s e l, *Herr Stadtverordneter* R o s e n o w und *Gerold* anwesend, ferner ein Vertreter des Kgl. Preussischen Kriegsministeriums, sowie *Herr Geheimer Kommerzienrat* J a c o b und *Herr Geheimrat* S u e r s e n.

Prof. W a l k h o f f spreekt de collega's in het Duitsch, Prof. Dr. D i e c k in het Fransch, en Dr. S c h a e f f e r S t u c k e r t in het Engelsch toe.

Het was de herinnering aan M i l l e r die deze opening tot een werkelijke plechtigheid maakte. Geroerd, als stonden wij bij de open groeve van den grooten doode, hoorden wij de woorden van W a l k h o f f:

„Nur ein Tropfen Traurigkeit fällt da in unsere heutige Freude. Wir Deutschen besonders, aber mit uns sicherlich auch jeglicher Kollege einer anderen Nation vermissen heute auf das schmerzlichste in unserer Versammlung jenen Mann, der uns neben vielen anderen Grosstaten in unserem Fache den heutigen Kongress nahegelegt hat, unsern verstorbenen M i l l e r. Als einen Mann von wahrhaft internationaler Bedeutung im Fache, von internationaler Stellung und als Mensch hatten wir ihn ebenfalls zum Ehrenpräsidenten unseres Kongresses ausersehen. Seine

Leistungen und seine Verdienste um unser Fach werden bis in die fernsten Zeiten ein leuchtendes Vorbild bleiben. Ich möchte die hochansehnliche Versammlung bitten, dem Namen Millers den schuldigen Tribut zu zollen und sich zu Ehren des zu früh Dahingeshiedenen von den Sitzen zu erheben",

en uit de toespraak van Prof. Dr. Schmidtman:

„Da drängt sich neben vielen eifrigen Förderern der Zahnheilkunde wiederum an erster Stelle auf unsere Lippen der Name des Mannes, der bereits durch Ihren Herrn Vorsitzenden ehrenvoll erwähnt ist und dessen Andenken Sie soeben noch feierlich geehrt haben, des Mannes, der in mehr als 20-jähriger Tätigkeit an der Friedrich-Wilhelm-Universität in Berlin als akademischer Lehrer, als wissenschaftlicher Forscher, mit seltenem Erfolg für die wissenschaftlicher Vertiefung der Zahnheilkunde gewirkt hat — Geh. Med.-Rat Prof. Dr. Miller!

Die preussische Unterrichtsverwaltung ist sich bewusst, was dieser Mann an dieser Stelle für Sie gewesen ist, und sie erkennt es als eine Pflicht an, dies zur Ehre des leider so früh Entschlafenen in dieser illustren Versammlung vor seinen vielen Freunden und Verehrern noch besonders auszusprechen. Mit jubelndem Beifall sind Miller's Worte, mit denen er als Vertreter der deutschen Zahnärzte die Kollegen auf der 4. Internationalen Zahnärztlichen Versammlung in St. Louis begrüßte, allseitig aufgenommen worden. Jetzt ist dieser Mund für immer verstummt und die Fahne mit der Inschrift:

Vorwärts die zahnärztliche Wissenschaft!

Vorwärts der zahnärztliche Stand!

Auf zum V. Internationalen Zahnärztlichen Kongress
in Berlin!

haben an seiner Stelle andere aufnehmen müssen."

Schaeffer-Stuckert stelt Prof. Miller tot voorbeeld met de volgende woorden:

„Our late Prof. Miller, who was also yours, ought to be the honorary president of the congress. We duplely regret the loss of Prof. Miller.

But we will do our work to honour him. We will unan-
imously and really internationally complete his work to
bring dental science forward to the honour of our profession
and to the benefit of mankind”.

En we voelen ons gelukkig te kunnen verklaren dat op
dit congres gebleken is, dat anderen inderdaad Millers
werk hebben opgevat, voortgezet met dezelfde degelijkheid
en nauwgezetheid.

Er was ook een emotie van geheel anderen aard bij deze
openingszitting.

De spontane, langdurige hulde aan den eerevoorzitter
van het congres, Prof. Waldeyer, was eveneens een
moment, dat men niet spoedig zal vergeten.

Het moge iets theatraals hebben, het is toch zoo natuurlijk,
dat men mannen als Wedl, Kölliker, Virchow,
Waldeyer, wanneer zich de gelegenheid voordoet,
door applaus hulde en dank wil brengen voor alles, wat
ze op ons gebied gedaan hebben. En voor de zich meeren-
deels op practisch gebied bewegende tandheelkundigen is
het zoo goed, uit den mond van zulke eminente geleerden
te hooren, hoe juist de tanden en kaken een schier onuit-
puttelijk veld voor wetenschappelijk onderzoek bieden.

Ook toen de populaire Dr. Godon met zijn intelligenten
franschen kop de voorzitterstoel beklom, weerklonken langdu-
rige, hartelijke toejuichingen, en ook déze waren welverdiend.

Op al de jaarlijksche bijeenkomsten sedert de oprichting
der Fédération Dentaire Internationale (in Parijs, London,
Cambridge, Stockholm, Madrid, St. Louis, Hannover, Am-
sterdam, Brussel) is Godon tegenwoordig geweest, en
moeite noch opofferingen zijn hem te veel om in het
belang onzer professie werkzaam te zijn.

Het is met eenigen trots, dat ik hier de aandacht vestig
op de F. D. I.,

— „auf die wohl einzigartig dastehende internationale Organisation der Zahnärzte, die sich gerade in den letzten 5 Jahren bei der Vorbereitung zum Congress glänzend bewährt hat —” (alg. secretaris S c h ä f f e r - S t u c k e r t).

Prof. B u r g e r schrijft naar aanleiding van het Int. Geneesk. Congres te Budapest in het Nederl. Tijdschrift v. Geneeskunde 15 Sept.:

„Maar al te dikwijls geven die monsterbijekomsten, hoe aangenaam ook voor velen der deelnemers, aan den ernstigen buitenstaander meer reden tot zuchten dan tot juichen. Bij alle waardeering voor de goede zorgen in de groote welwillendheid der gastheeren, voelt men zich dikwijls genoopt te vragen of de wetenschappelijke winst wel in behoorlijke verhouding staat tot de opofferingen aan geld, aan tijd, aan werkkraft van zoovelen. En grond te over is er doorgaans voor kritiek op de regeling, vooral wat betreft die van den wetenschappelijken arbeid . . . . .

„Wat aan het internationaal congres tot heden vóór alles ontbrak, het was de doorlopende leiding. Elk congres sneed op zijn sluitingszitting den draad door, die het met de toekomst moest verbinden. Alle moeiten, alle zorgen, alle ervaringen van het congresbestuur gingen met het congres zélf ten grave. Een nieuw congres werd drie jaar later gehouden in een anderen hoek van Europa; met ijver werd opnieuw het voorbereidend werk opgevat; maar — trots ijver, zorg, bekwaamheid — onvermijdelijk kwamen dezelfde fouten, dezelfde strijd, dezelfde teleurstellingen als vroeger.

't Zal nu verkeeren. Wat reeds zoo lang werd gewenscht en als een noodzakelijkheid gevoeld, het is thans werkelijkheid geworden. Er is besloten tot de oprichting van een blijvend internationaal comité ter voorbereiding van deze congressen”.

Welnu, dit hebben wij reeds 10 jaar in de F. D. I.!

Op de eerste algemeene vergadering sprak H o w a r d M u m m e r y over: „The scientific importance of the

late Prof. Miller for dentistry", van welke voordracht weinig of niets te verstaan was.

Choquet's „Quel procès physiologique se produit à la résorption des dents de lait?" was duidelijk te volgen. Hij geeft een historisch overzicht sedert 1743 (Bunon) van het resorptie-proces en meent op grond van zijn onderzoekingen aan menschen-tanden, en uit de vergelijkende anatomie de hypothese van Redier (1881), later overgenomen door Malassez en Galippe, te kunnen bewijzen.

Zij meenen n.l., dat de resorptie der melktandwortels het gevolg is van eene verdichting der beensubstantie.

Het glanspunt van deze zitting was zeker de voordracht van Prof. Dieck: „Die Röntgen-Photographie in der Zahnheilkunde".

De vertoonde Röntgen-photo's waren zeker de volmaaktste, die men ooit gezien had.

Op de algemeene zittingen werd geen gelegenheid gegeven voor discussie.

Op de tweede algemeene vergadering werden 3 thema's behandeld.

1°. De pathologie der tandpulpa door Römer, Fischer en Bönnicken.

Het is vooral op Römer, dat we de bovengeschreven woorden, n.l. dat het werk van Miller met ernst en nauwgezetheid wordt voortgezet, willen toepassen.

Zijn prachtige mikroskopische praeparaten toonden ons de verschillende pathologische toestanden van de pulpa.

Fischer sprak meer in het bijzonder over het weerstandsvermogen der tandpulpa, dat afhankelijk is van de algemeene gezondheidstoestand en vooral bij acute infectieziekten sterk vermindert. Speciaal influenza schijnt voor een purulente pulpitis te praedisponeren. Ontstekingsprocessen in de pulpa worden volgens Fischer gelokaliseerd door een pyogene menbraan; pulpa-verwondingen door het vormen van granulatie-weefsel. Hoogst interessant

waren de praeparaten, waaruit men kon zien, dat pulpa-polyphen van het tandvleesch-epitheel uit, met epithelium bedekt kunnen worden.

Bönnicken sprak over pulpa-amputatie.

Deze methode schijnt mij alleen geoorloofd bij pulpitis der melktanden en bij ontoegankelijke wortelkanalen, waar de pulpa niet geexstirpeerd kan worden.

Bönnicken gebruikt 40 % formaline in verbinding met thymol en 1 % cocaïne. Deze formaline-oplossing moet elke week vernieuwd worden, daar ze door licht en warmte bederft.

24 uur na het appliceren van acid. arsenic. wordt de pulpaholte ruim geopend, zoodat men de wortelpulpae goed kan zien. De formaline-thymol laat men 2 à 3 min. inwerken, dan bedekt men de pulpa-stompjes met gegloeide asbest en sluit af met cement.

Het 2de thema was: „De beteekenis der normale occlusie”, referenten Körbitz, Jackson, Davenport, Godon.

„Davenport is,” zeide Körbitz, „de vader der moderne orthodontie. Reeds in 1887 heeft hij er op gewezen, dat men bij de behandeling van regulatie-gevallen steeds het gebit als geheel moet beschouwen, en niet de tanden of kaken afzonderlijk. Eerst sedert 1900 wordt dit algemeen erkend en het is de groote verdienste van Angle, deze waarheid op geniale wijze te hebben uitgewerkt en verkondigd. Het is bedroevend, dat nog niet alle tandartsen doordrongen zijn van het feit, dat één enkele extractie de noodlottigste gevolgen kan hebben voor het normale samentreffen der tanden.”

Jackson wijst er op, hoe belangrijk het is, de onregelmatigheden in den groei der tanden te voorkomen. Men moet daarom zoo vroeg mogelijk trachten kleine afwijkingen te corrigeren.

Davenport wijst nogmaals op het harmonisch in elkaar passen van beide tandenrijen, dat niet ongestraft

verstoord kan worden, nòch door extractie nòch door het maken van slecht gevormde vullingen of prothesen. Spreker heeft, wat dit onderwerp betreft, veel te danken aan Bonwill. Alle anatomische articulatoren zijn wel is waar onvolmaakt, maar ze zijn toch een hoogst welkom hulpmiddel bij het bestudeeren der normale occlusie.

Eindelijk Godon over het evenwicht in het tandstelsel.

Het 3de thema „Die Immediat-prothese” werd door Schröder behandeld.

Na een kort geschiedkundig overzicht vertoonde spreker een reeks lichtbeelden van behandelde gevallen, waarvan sommige met verrassend resultaat. Hij meent dat bij de onderkaak de prothèse immédiate een *conditio sine qua non* is, terwijl bij de bovenkaak gewacht moet worden tot volkomen genezing na de operatie.

Een verrassing was de komst van Dr. Brophy, die in Berlijn ongesteld was geworden.

Dr. Brophy bracht hulde aan Prof. Schröder en sprak naar aanleiding van diens obturatoron over zijn cleft palate operatie. Hij maakt duidelijk dat bij een gespleten verhemelte geen weefsel ontbreekt, maar dat het slechts gespleten, niet saamgegroeid is. Het is daarom voldoende de kaakhelften bijeen te brengen, hetgeen op zoo jeugdig mogelijken leeftijd moet geschieden.

Zaterdag hadden wij het voorrecht Dr. Brophy volgens zijn methode te zien opereeren in de chirurgische kliniek van Prof. v. Bergmann.

Hier werd tevens geopereerd door: Helbing, Eckstein (paraffine-prothese!), Schlemmer, Remmöller, Pari, Margolin en Partsch (wortelpunt-resecties).

Dit alles behoorde tot het interessantste wat het congres geboden heeft.

Naast de wetenschappelijke en praktische onderwerpen speelde het sociale vraagstuk „hoe moet den min- en onver-

mogende tandheelkundige hulp geboden worden?" een zeer groote rol.

Reeds bij de opening sprak hierover o. a. Oberregierungs-rat Dr. B u m m.

„Die Wissenschaft soll nicht Selbstzweck sein (welke stelling zeker voor bestrijding vatbaar is); sie soll der Allgemeinheit, der ganzen Menschheit zu Gute kommen, sie soll namentlich in unserer Zeit mithelfen, die grossen Aufgaben zu lösen, die auf sozialem Gebiet in Ueberfülle und wachsender Schwierigkeit auf den modernen Staat einstürmen. In enger Verknüpfung mit diesen Forderungen des sozialen Lebens, mit der staatlichen Fürsorge für die wirtschaftlich Schwachen und für die Kranken steht die gesamte Heilkunde, steht im einzelnen auch die Zahnheilkunde”.

Aan een bespreking hiervan zal ik mij niet wagen, te meer daar ik persoonlijk sectie X niet heb bezocht.

Ten slotte nog een enkel woord over het nut van internationale congressen.

Prof. W e n c k e b a c h schrijft in het T. v. G. 18 Sept.: „Wat nu het werk van het congres betreft, het is niet onbekend, dat men in de laatste jaren niet tevreden was over hetgeen deze groote algemeene congressen aan werkelijk profijt opleverden. Het werd geld verspillen genoemd, een nutteloos verbruik van krachten, een paradeeren van enkele groote mannen, een verzamelplaats voor het talrijke „strebertum”; de vele bijzondere congressen zouden deze algemeene congressen overbodig maken, zij volgden elkaar ook te snel op . . . .

Het congres te Budapest is wel geschikt om het groote belang dezer algemeene congressen in het licht te stellen”.

Onze groote congressen hebben natuurlijk dezelfde schaduwzijde maar er staat een groot lichtpunt tegenover.

Voor een zoo jonge, zelfstandige professie als de onze zijn deze internationale congressen van nog veel meer betekenis.

Den dag na het congres manoeuvreerde *Zeppelein* boven ons hoofd. Volkomen zeker van zijn bewegingen stuurde hij van links naar rechts, nu eens hooger, dan lager. Het was een heerlijke emotie, getuige te zijn van deze verovering van het luchtruim. Wie zou er op dat oogenblik aan denken zijn roem te verkleinen, door te overwegen, dat hij steunt op anderer ervaringen, dat zijn luchtschip slechts is een gelukkige combinatie van ballon en benzine-motor? Wij juichten slechts omdat hij zich voorwaarts bewoog, zelfbewust, onafhankelijk, vrij!

Is dit niet het symbool van ons zelfstandig tandheelkundig congres?

Ver boven het kleinzielig gekibbel van stomatoloogjes en odontoloogjes verheffen zich de wetenschappelijke onderzoekers en verdienstelijke practici, die — welke ook hun vóórstudies mogen geweest zijn — zich vereenigen op een congres voor *tandheelkunde*, die zich der menschheid toont, onafhankelijk en vrij van de zusterwetenschappen, waarop zij steunt.

Dit V^{de} Int. Congres te Berlijn heeft weer schitterend bewezen, dat de tandheelkunst als zelfstandig beroeprecht van bestaan heeft.

A. H. H. HAMER.